

VERSLAG INVENTARISATIES-EXCURSIES-WORKSHOPS IN 2005

Om vrijwilligers ervaring te laten opdoen en om in korte tijd enkele gebieden te kunnen inventariseren heeft RAVON in de loop van 2005 de volgende, op reptielen gerichte inventarisatieweekenden, excursies en workshops georganiseerd. Hiervan verslag!

Reptielen op de noordelijke Veluwe

4-8 mei, Hemelvaartweekend vanuit standplaats Putten, en
19-21 augustus, inventarisatieweekend vanuit standplaats Elspeet

Hoewel de Veluwe bekendheid geniet als een van de meest soortenrijke gebieden voor reptielen, is er van het noordelijk deel (ten noorden van de A1) toch een gebrekkige kennis over de verspreiding van deze dieren. Uit de periode 1980-1992 zijn er veel meldingen van reptielen op locaties waar na deze periode nooit meer een reptiel is waargenomen (zie figuur 2). We organiseerden twee inventarisatieweekenden om meer te weten te komen over de actuele verspreiding van reptielen. Het jaarlijkse RAVON Hemelvaartweekend in mei werd bezocht door 35 mensen. Uitvalsbasis was een groepsaccommodatie in Putten. Tijdens dit weekend waren de omstandigheden voor inventarisaties van reptielen niet optimaal; bewolkt, soms regenachtig en aan de koude kant. In het weekend van 19-21 augustus was Elspeet de standplaats en zochten 24 mensen twee dagen lang onder ideale zonnige (maar niet te warme) omstandigheden naar reptielen.

Aangetroffen soorten

Alle op de Veluwe voorkomende reptielen werden tijdens de weekenden aangetroffen. De drie hagedissen (levendbarende hagedis, zandhagedis en hazelworm) werden alle regelmatig waargenomen, in tegenstelling tot de adder, gladde slang en ringslang die op een beperkt aantal locaties zijn gevonden. De gladde slang werd op de Noord-

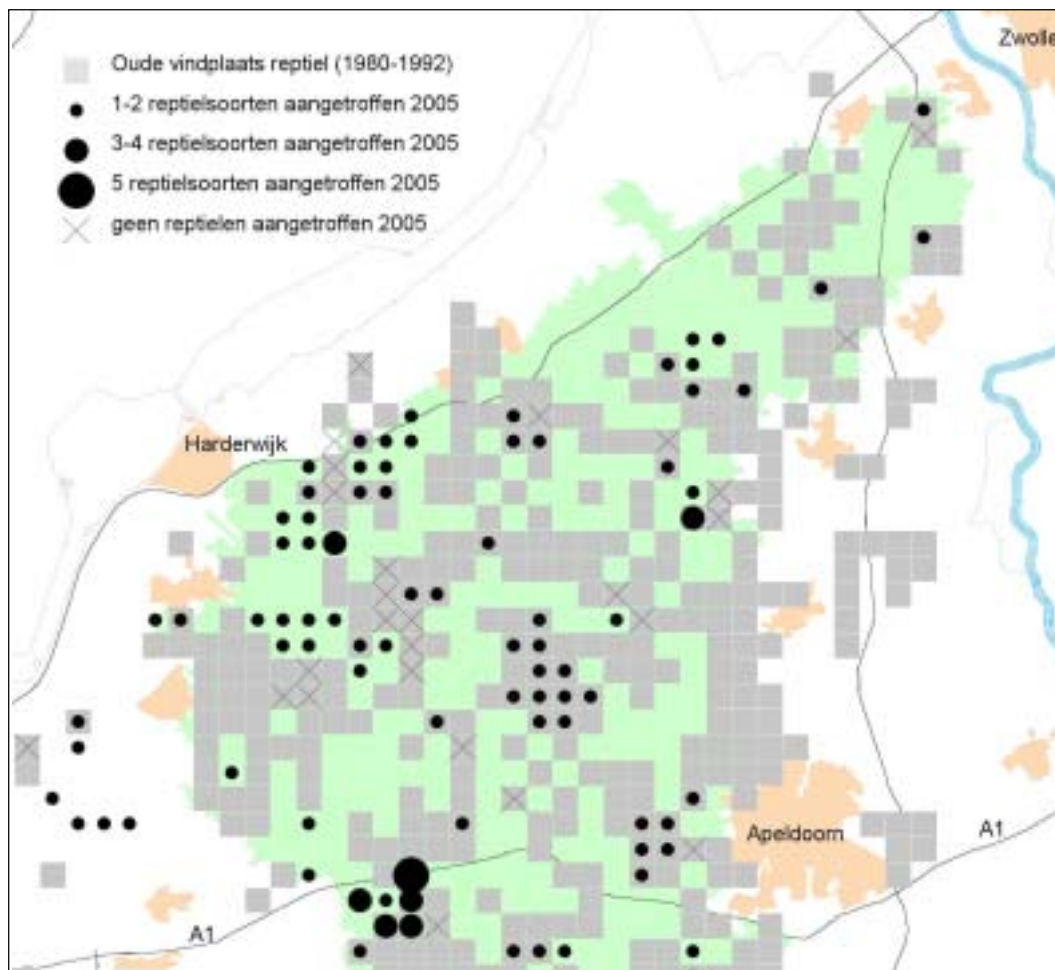
Veluwe slechts éénmaal waargenomen (een vervellingshuid), op het Speulderveld. Daarnaast werd deze soort op de zuidelijke Veluwe in twee gebieden gezien (Kootwijksche Veld en Het Leest nabij Apeldoorn). De adder is op drie locaties in zeven kilometerhokken ten noorden van de A1 aangetroffen: de Ermelosche Heide, Gortelsche Berg en de Asselsche Heide. De ringslang werd in het Mosterdveen en de Gortelsche Berg waargenomen. De resultaten van alleen het Hemelvaartweekend zijn in een rapportage uitgewerkt, met daarin verspreidingskaarten per soort. Een pdf-versie hiervan is te downloaden van www.ravon.nl.

Soortenrijkdom

Gebieden waar meer dan drie soorten zijn waargenomen zijn het Kootwijksche Veld en de Gortelsche Berg. De drie hagedissensoorten werden alle gevonden op het Cyriasch Veld. In de overige onderzochte gebieden werden hooguit twee soorten, maar regelmatig ook helemaal geen enkele waargenomen. De soortenrijkdom op basis van deze onderzoeken in 2005 is hier weergegeven op kaart (figuur 2). In deze kaart zijn ook gegevens opgenomen die vrijwilligers buiten de twee inventarisatieweekenden om nog hebben verzameld voor de inhaalslag 2005.

Soort	Aantal waargenomen exemplaren	Aantal waargenomen exemplaren per dag	Aantal dagen nodig om een exemplaar waar te nemen
hazelworm	56	0,6	1,8
zandhagedis	514	5,1	0,2
levendbarende hagedis	340	3,4	0,3
gladde slang	6	0,1	16,7
ringslang	3	0,03	33,3
adder	19	0,2	5,3

Tabel 4. Aantal aangetroffen exemplaren per soort en de inspanning die daarvoor nodig was op de noordelijke Veluwe.

Figuur 2. Soortenrijkdom aan reptielensoorten op de Veluwe op basis van twee inventarisatieweekenden in 2005.

Verdwenen reptielen?

De kaart laat ook zien waar géén reptielen meer zijn waargenomen, ondanks de in 2005 geleverde inspanning. Een voorzichtige conclusie is dan dat ze er niet meer voorkomen. Het heet een voorzichtige conclusie omdat er niet altijd onder ideale weersomstandigheden gezocht kon worden en de gebieden hooguit twee maal bezocht zijn (vaak maar één keer). Aanvullend onderzoek is nodig om met zekerheid te kunnen stellen of een soort verdwenen is. Een opvallend resultaat is onder meer dat de adder op veel oude vindplaatsen niet meer werd aangetroffen. Het lijkt er op dat door het

Hazelwormmannetje (foto Annemarie van Diepenbeek)

en verdrogen van heide-terreinen de leefgebieden van deze en andere reptielen op de noordelijke Veluwe onder druk staan.

3x daags een levendbarende hagedis

In totaal waren er 59 deelnemers tijdens de beide weekenden. Bij elkaar opgeteld hebben zij 100 mensdagen lang effectief naar reptielen gezocht. Op basis daarvan is op een rij gezet hoeveel inspanning geleverd is om één exemplaar van een soort op de noordelijke Veluwe te vinden (tabel 4). Hieruit blijkt dat er gemiddeld 17 dagen lang gezocht is om één gladde slang te vinden. De zandhagedis werd door elke deelnemer gemiddeld 5 keer per dag waargenomen. Van de ringslang is bekend dat de (droge) Veluwe geen optimaal leefgebied is, waardoor de dichtheden hier ook laag zijn en de soort dus nauwelijks werd waargenomen. De beide inventarisatie-weekenden, gecombineerd met de aanvullende inspanningen van inhaalslagdeelnemers, hebben heel wat nieuwe verspreidingsgegevens van reptielen op de noordelijke Veluwe opgeleverd. Daarvoor is een flinke inspanning geleverd, zoals blijkt uit tabel 4. Alle deelnemers aan de beide weekenden worden hierbij hartelijk bedankt voor hun inspanningen!